

Gemeente Geldermalsen

EIGEN KRACHT IS GOUD WAARD

BELEIDSKADER MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING GEMEENTE GELDERMALSEN 2012-2015

Inleiding

Het beleidsplan Wmo 2007 – 2011 “Meedoen in Geldermalsen” loopt dit jaar te einde. Het nieuwe beleidsplan Wmo 2012 – 2015 zal de prestatievelden bevatten die direct met het proces van de Kanteling in de Wmo te maken hebben. Het zal een kortere uitgave zijn in vergelijking met het eerste beleidsplan, omdat:

1. Prestatieveld 2 komt te vervallen met de transitie van de Jeugdzorg. Het jeugdbeleid en daarmee het centrum voor jeugd en gezin en de hele jeugdzorg krijgt een eigen traject. Regionale samenwerking is hierin noodzaak. Op dit moment zijn provincie en alle gemeenten in de Regio Rivierenland met elkaar in gesprek om deze transitie voor te bereiden.
2. De prestatievelden 7,8 en 9 zijn vanaf het begin regionaal opgepakt. Hiervoor blijft het beleid zoals in het vorige beleidsplan geformuleerd ook voor de nieuwe periode gelden, zie hoofdstuk 7 en hoofdstuk 4.4 en 4.7 van Het beleidsplan Wmo 2007 – 2011 “Meedoen in Geldermalsen”. Deze stukken zijn als bijlage aan dit beleidsplan toegevoegd. In 2011 is in dit kader wel de “Meldcode Huiselijk Geweld” ingevoerd. De Meldcode is verplicht voor alle professionals en instellingen, die werken voor kinderen, jongeren en gezinnen in de jeugdketen.
3. Prestatieveld 1 “Zorgen voor sociale samenhang en leefbaarheid in de wijken” wordt als apart prestatieveld niet hierin opgenomen, omdat sociale samenhang onlosmakelijk verbonden is met prestatieveld 4 en 5 en in die hoofdstukken aan de orde komt. Leefbaarheid in de wijken wordt meegenomen in de ontwikkeling van de dorpsplannen.

Het beleidsplan Wmo 2007 – 2011 “Meedoen in Geldermalsen” bevat hoofdstukken die ingedeeld zijn in 6 programma’s. De reden is gelegen in de samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen die eronder vallen en die door deze indeling beter tot zijn recht komt. Deze programma’s beginnen allen met algemene doelstellingen. Deze doelstellingen zijn voor een groot deel overgenomen in het nieuwe beleidsplan, omdat daarin reeds de essentie van de wetgeving rond maatschappelijke ondersteuning in verwoord was. Uit praktische overwegingen en het korte tijdsbestek waarin het nieuwe beleid geformuleerd moet worden, is in het nieuwe beleidsplan gekozen voor de indeling in de prestatievelden. Het gaat dan om prestatieveld 3 “Voorlichting en advies over maatschappelijke ondersteuning”, prestatieveld 4 “Ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers”, prestatieveld 5 “Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking” en prestatieveld 6 “Het verlenen van voorzieningen aan mensen met beperkingen”

Toekomstige ontwikkelingen

Vanaf 1 januari 2014 is de begeleidingstaak uit de AWBZ en de uitleen van hulpmiddelen de verantwoordelijkheid van de gemeente. Alle gemeenten staan voor dezelfde grote opgave. 2013 is een overgangsjaar; voor nieuwe aanvragen start de transitie dan al. Het jaar 2012 is daarom het jaar van de waarheid voor alle Nederlandse gemeenten. Samen met de transitie Jeugdzorg, de nieuwe wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening en de invoering van de Wet Werken naar Vermogen moet in dat jaar ook de transitie AWBZ worden voorbereid. Deze laatste transitie bestaat uit twee onderdelen: de begeleiding die naar de gemeenten overkomt en de uitleen van hulpmiddelen die gedeeltelijk naar de gemeenten overgaat. En per 1 juli 2012 gaat de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening in. Samenhang tussen die transities is groot. De opgave is dan ook de verbindingen tussen deze transities te optimaliseren.

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en AWBZ in het regeerakkoord

De functies dagbesteding en begeleiding worden vanuit de AWBZ overgeheveld naar de gemeenten (Wmo). Dat moet een bezuiniging van 5% opleveren, inclusief de uitvoeringskosten.

Als dat niet lukt moet er minder zorg worden geleverd. 2013 wordt een overgangsjaar, waarna structurele invoering (voor bestaande en nieuwe cliënten) start in 2014.

De scheiding van wonen en zorg wordt doorgezet. Zorginstellingen dienen huur en servicekosten direct in rekening te brengen bij cliënten, die hier via een verlaging van de eigen bijdrage en verhoging van de huurtoeslag voor worden gecompenseerd. Gehandicaptenzorg voor cliënten met een IQ boven de 70 wordt geschrapt, waarbij 50% van de huidige kosten wordt gereserveerd voor het financieren van "weglek" naar andere regelingen, zoals de Wmo.

De overheveling van de dagbesteding en begeleiding naar de Wmo is een logisch vervolg op de overheveling van de huishoudelijke hulp in 2007 en de pakketmaatregel in 2009. Gemeenten kunnen een completer pakket bieden en relaties leggen met andere Wmo voorzieningen. Begeleiding past bij de participatiedoelstelling van de Wmo. Maar naast de bezuiniging van 5% komen ook de uitvoeringskosten voor rekening van de gemeenten. Gemeenten moeten dus met een budget werken dat substantieel lager is dan in de huidige AWBZ. Dat is een ambitieuze doelstelling, die alleen te bereiken is als gemeenten voldoende beleidsruimte krijgen om de nieuwe taak op een 'Kanteling-achtige' wijze uit te voeren en niet worden geperst in een pseudo-AWBZ keurslijf met verzekerde individuele rechten.

Regionaal is een werkgroep een opdracht aan het voorbereiden om de regionale samenwerking op dit gebied aan te gaan. De gevolgen voor Geldermalsen en de plannen van aanpak, waarbij aandacht voor de samenhang met de transitie van de jeugdzorg en de wet werk & bijstand, zullen separaat aan college en raad worden aangeboden.

WMO-visie 2012-2015

Door middel van dit beleidsplan geeft de gemeente Geldermalsen haar visie op de taken die via de Wet maatschappelijke ondersteuning aan de gemeenten zijn toebedeeld en die voortvloeien uit maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen. .

Met dit beleidsplan wordt gestreefd naar een samenleving waarin iedereen kan meedoen. De Wmo heeft een stap gemaakt van verzorging naar ondersteuning om te kunnen participeren. Niet meer het aanbod van voorzieningen staat centraal in het oplossen van problemen voor kwetsbare inwoners, maar de vraag staat centraal. Deze ontwikkeling wordt aangeduid als De Kanteling van de Wmo. Meer dan voorheen worden de eigen kracht en de medeverantwoordelijkheid van inwoners benut. Wij verwachten dat iedereen zijn eigen mogelijkheden inzet voor zichzelf, zijn familie en vrienden, de buurt en het dorp. Door in eerste instantie te kijken naar wat de inwoner wel kan of naar wat hij/zij in zijn eigen directe omgeving aan ondersteuning kan organiseren blijft hij beter betrokken bij de samenleving. Ook wordt hij hierdoor gestimuleerd om naar vermogen actief te blijven en mogelijk zelf ook een (vrijwillige) bijdrage te leveren aan de ondersteuning van anderen. Ook maatschappelijke organisaties en bedrijven zijn medeverantwoordelijk voor de sociale samenhang en leefbaarheid. De gemeente heeft een regierol en zorgt voor het vangnet.

Deze Kanteling vraagt om een ander contact met de inwoners: Het Gesprek. Daarmee wordt voor iedere individuele inwoner via maatwerk een passende oplossing gezocht om te kunnen (blijven) participeren in de samenleving. Verder is het noodzakelijk om zowel bij de ontwikkeling als bij de uitvoering van beleid rekening te houden met de verschillen tussen mensen en vooral tussen mensen met en zonder beperkingen: "inclusief beleid."

De genoemde actiepunten per prestatievelld zijn niet uitputtend. Visie en doelstellingen (“ wat willen we bereiken” en “wat is daarvoor nodig”) geven onze ambitie weer ten aanzien van de gewenste situatie waaraan onze acties moeten bijdragen. Een deel kan in deze planperiode worden bereikt. Andere doelen zullen continu aandacht blijven vragen.

De uitgangspunten

Vijf uitgangspunten staan centraal:

1. De kern: Eigen kracht en medeverantwoordelijkheid van inwoners

Het accent binnen de Kanteling ligt op hetgeen de inwoners van Geldermalsen zelf kunnen, alleen of met behulp van anderen.

2. Het maatwerk: een Kanteling van verzekerd recht naar oplossingsgericht handelen.

Was het tot op heden wellicht een recht dat inwoners hadden op de voorzieningen die ze dachten nodig te hebben, onder de Kanteling is dat recht gericht op compensatie waardoor het mogelijk wordt gemaakt te kunnen participeren in de samenleving. Het denken en handelen dient dan ook gericht te zijn op het zoeken van oplossingen om te kunnen participeren.

3. Kanteling van individuele voorziening naar eigen kracht

Het uitgangspunt van de Wmo is niet geënt op wat inwoners niet kunnen, maar is gebaseerd op wat inwoners nog wel kunnen. Daarbij gaat het vooral om de eigen kracht van de inwoners. Door middel van het houden van Eigen Kracht Conferenties worden de inwoners bewust gemaakt van de eigen kracht die zij bezitten om zelf de regie over hun leven te behouden, zonodig met behulp van de inzet van het sociale netwerk.

4. Een Kanteling van individuele naar algemene voorzieningen

Wanneer de eigen kracht en het aanspreken van het Sociale netwerk het gewenste resultaat niet kan worden bereikt, kunnen verschillende algemene voorzieningen worden ingezet. Deze voorzieningen zijn vaak collectief georganiseerd. De door de gemeente aan te bieden lichte en zware algemene voorzieningen komen pas in beeld als de eigen kracht en het aanspreken van het sociale netwerk onvoldoende compenserend zijn om te kunnen participeren.

5. De rolverdeling: een Kanteling van overheid naar inwoners

Hoewel het voorheen de overheid was die hoofdzakelijk verantwoordelijk werd geacht voor de participatie van burgers, is onder de kanteling de verantwoordelijkheid om te kunnen participeren vooral een gedeelde verantwoordelijkheid geworden van zowel de burger als de gemeente.. De burgers dienen de regie over hun leven te houden en zich zoveel mogelijk in te spannen om op welke wijze dan ook te kunnen participeren in de samenleving. (zelfredzaamheid) Wanneer zij daartoe niet in staat zijn zullen ze op grond van de Wmo worden gecompenseerd door de gemeente(compensatieplicht).

Deze compensatie is van toepassing op de volgende vier domeinen op grond vart. 4 van de WMO:

- Een huishouden kunnen voeren
- Zich kunnen verplaatsen in en om het huis
- Zich lokaal kunnen verplaatsen per vervoermiddel
- Medemensen kunnen ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden kunnen aangaan.

Bij de Kanteling van de Wmo wordt de bijdrage van vrijwilligers dan wel vrijwilligersorganisaties en maatschappelijke organisaties steeds van groter belang. Zonder de inzet van vrijwilligers zou de zorg die verleend moet worden onbetaalbaar zijn, mede gelet op de steeds groter wordende zorgvraag die ontstaat als

gevolg van vergrijzing.

Maar naast de inzet van deze vrijwilligers en maatschappelijke organisaties zijn het vooral ook de eigen kracht en het sociale netwerk die ervoor zorgen dat de ondersteuning die moet worden geboden voor burgers die gecompenseerd moeten worden betaalbaar blijft. Daarom is de Eigen Kracht Goud Waard.

In de volgende hoofdstukken worden de prestatievelden binnen de Wmo beschreven .

Deze beschrijvingen gaan uit van wat we willen bereiken binnen de prestatievelden en wat daar de komende vier jaar voor nodig. Het uitgangspunt daarbij is dat we allemaal een eigen verantwoordelijkheid hebben voor de wijze van participeren aan de samenleving, waar we uiteindelijk allemaal deel van uitmaken.

Visie op Welzijn Nieuwe Stijl

Inleiding

De WMO is bijna vier jaar van kracht. Overal in Nederland hebben gemeenten, instellingen en burgers de handen ineen geslagen om de maatschappelijke ondersteuning anders en betere te organiseren: beter beantwoordend aan de vraag, meer gericht op het behalen van resultaten en efficiënter in de aanpak. Hierbij is welzijnswerk weer sterk in beeld gekomen. Gemeenten realiseren zich dat welzijnsorganisaties, waarmee ze al sinds jaar en dag een subsidierelatie onderhouden, de potentie hebben om burgers meer te laten participeren.

Er wordt al veel gerealiseerd. Maar om nog een stap verder te komen met de vernieuwing en het in volle breedte uitvoeren van de Wet maatschappelijke ondersteuning is meer nodig.

Vooral het verbeteren van de (sturings)relatie tussen gemeenten en welzijnsinstellingen en de verbetering van de kwaliteit en professionaliteit van het welzijnswerk kunnen een extra impuls gebruiken.

Om deze impuls te geven is het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de werkgeversorganisatie MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening (W&MD) "Welzijn Nieuwe Stijl" gestart. Dit programma wil de ingezette lijn van vernieuwing vasthouden en verder versterken, met als doel om de Wmo in volle breedte uit te voeren.

Acht Bakens

De verderop genoemde acht bakens laten de visie op Welzijn Nieuwe Stijl zien. Deze bakens bieden aan de gemeente houvast in de rol als opdrachtgever. Aan aanbieders van maatschappelijke ondersteuning geven ze richting aan hun opdrachtnemerschap en uitvoering. Ook voor andere organisaties kunnen de bakens interessant zijn, bijvoorbeeld woningbouwcorporaties, cliëntenorganisaties, sportverenigingen, onderwijsinstellingen etc. Deze visie is niet statisch, maar wil uitnodigen tot reflectie en discussie en wil enthousiasme opwekken om mee te doen aan Welzijn Nieuwe Stijl.

De acht bakens zijn:

1. Gericht op de vraag achter de vraag;
2. gebaseerd op de eigen kracht van de burger;
3. direct er op af;
4. formeel en informeel in optimale verhouding;
5. doordachte balans van collectief en individueel;
6. integraal werken;
7. niet vrijblijvend, maar resultaatgericht;
8. gebaseerd op ruimte voor de professional.

De eerste twee bakens zijn gericht op de vraaganalyse. Bakens 3,4 en 5 hebben te maken met de organisatie van het aanbod. Bakens 6 en 7 geven richting aan de werkwijze. Het laatste bakens is een randvoorwaardelijke. Deze bakens zijn bedoeld om richting te geven aan het denken, het discussiëren en het maken van afspraken tussen alle betrokkenen en natuurlijk..... het handelen. Zowel voor de welzijnsorganisaties als voor de gemeente.

- Voor de welzijnsinstellingen geven ze de gewenste richting aan voor het verbeteren van de kwaliteit en de professionaliteit. Het gaat dan steeds om de professionaliteit in relatie tot de burger.
- Voor de gemeente fungeren ze als ijkpunten waaraan opdrachten aan uitvoerende organisaties kunnen worden getoetst alsmede hun handelen na het verlenen van de opdracht.

Welzijn

De doelen van de Wmo (bescherming, zelfredzaamheid, participatie zorg voor elkaar en sociale samenhang) zijn de kerncompetenties van welzijn. Geen enkele andere werksoort kan op vergelijkbare wijze de bindende functie vervullen die nodig is om de Wmo te realiseren. Welzijn doet dit door het vroegtijdig signaleren, benoemen en oplossen van problemen van burgers en samenleving. Welzijn draagt daardoor in belangrijke mate bij aan het voorkomen dat problemen verergeren, waardoor later in proces zwaarder hulp of zorg moet worden ingezet. Met welzijn worden harde maatschappelijke problemen opgelost die hoge collectieve kosten met zich meebrengen. Daarbij gaat het om het oplossen van minder zichtbare problemen, zoals eenzaamheidsbestrijding of het helpen van vrouwen om in veiligheid te leven zonder angst voor geweld in een afhankelijkheidsrelatie. Daarnaast ook het oplossen van meer zichtbare problemen. Welzijn kan schooluitval; tegen gaan, overlast van hangjongeren beperken of verloedering van buurten en wijken verminderen. Welzijn draagt op deze wijze naast het oplossen van genoemde problemen ook bij aan de beheersing van collectieve uitgaven van bijvoorbeeld ouderenzorg, jeugdzorg, bijstand of justitie.

Hoofddoelstellingen Welzijn Nieuwe Stijl.

1. Gemeenschappelijker: Gemeenten hebben een visie op de doelen die ze met de Wmo willen bereiken, op de inzet van het welzijnswerk daarbij en de te bereiken maatschappelijke doelen. Deze zijn vertaald in een maatschappelijke agenda, die tot stand komt door een dialoog met maatschappelijke instellingen en burgers.
2. Professioneler/effectiever: Deze doelstelling richt zich enerzijds op organisaties, maar ook op de gemeente als opdrachtgever. Aanbieders van welzijn hebben een welzijnsaanbod dat is afgestemd op de visie van de gemeente en de vraag van de burger. De gemeente stuurt maatschappelijke partners beleidsrijker aan. Resultaatgericht is dus niet sturen op producten, maar op resultaten en waar mogelijk op maatschappelijke effecten.
3. Efficiënter op (macro niveau) Welzijn Nieuwe Stijl dringt de ingesleten gewoonte terug om voor elk individueel probleem een individuele oplossing te bieden; en om voor elke oplossing naar de overheid te kijken. In Welzijn Nieuwe Stijl staan collectieve arrangementen, vroegtijdig en preventief ingrijpen en de eigen kracht van burgers en gemeenschappen voorop. Daarmee ontstaan macro en over alle sectoren heen kostenbesparingen. Meer efficiëntie ontstaat ook als de aanbieders van maatschappelijke ondersteuning en de aanbieders van zorg meer samenwerken.

Welzijn Nieuwe Stijl moet worden gezien als ondersteunend aan en stimulerend voor verbeterinitiatieven die de gemeente en de instellingen zelf al hebben ontplooid of gaan ontplooiën. Er wordt uitgegaan van de bewezen trekkracht op lokaal niveau.

In de Wmo is de burger- met zijn netwerk- zelf nadrukkelijk aan zet. Als vrijwilliger, als actieve buurtbewoner, als mantelzorger. Maar ook als iemand die zijn eigen kracht weer weet te ontdekken, weer leert om zelf zijn problemen op te lossen. De overheid en burger staan daarbij in relatie tot elkaar en termen van wederkerigheid: de burger ontvangt niet alleen wat van de overheid, maar wordt daarbij ook geacht zelf inzet te plegen. Zonder die wederkerigheid is er géén sprake van een echte samenleving.

Welzijn Nieuwe Stijl en de Kanteling zijn de katalysatoren die de verandering in denken en doen van de burger en de overheid bezien in het licht van de Wmo aanjagen.

Prestatieveld 3 Geven van informatie, advies & cliëntondersteuning

Algemeen

Het geven van informatie en advies en cliëntondersteuning, kan zowel een algemene als een individuele component hebben. Met 'geven van informatie en advies' wordt bedoeld op activiteiten die de burger de weg wijzen in het veld van maatschappelijke ondersteuning. Het kan hierbij zowel gaan om algemene voorzieningen zoals (voldoende) informatiepunten, als om meer specifieke voorzieningen zoals een individueel advies, of hulp bij de verheldering van een ondersteuningsvraag.

Onder 'cliëntondersteuning' wordt verstaan de ondersteuning van een cliënt bij het maken van een keuze of het oplossen van een probleem. Cliëntondersteuning heeft de regieversterking van de cliënt (en zijn omgeving) tot doel ten einde de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie te bevorderen. Het kan informatie en advies, maar vooral ook uitgebreide vraagverheldering en kortdurende en kortcyclische ondersteuning bij keuzes op diverse levensterreinen omvatten. Cliëntondersteuning gaat een stap verder dan informatie en advies en richt zich op mensen die voor een vraag of een situatie staan die zodanig complex is dat de betreffende persoon het zelf en met zijn omgeving niet op kan lossen.

Wat willen we de komende 4 jaar bereiken op dit prestatieveld?

Geldermalsen wil middels informatie, advies & cliëntondersteuning meer inspelen op de daadwerkelijke persoonlijke situatie, ondersteuningsbehoeften, participatieambitie van haar inwoners. Ze wil dat er nog meer dan nu duurzame oplossingen worden gegeven, waar zowel de inwoner met de hulpvraag als de professional tevreden over is. Daarbij zet zij in op de vraag achter de vraag, activeert zij het sociaal netwerk van de hulpvrager en kijkt wat de hulpvrager nog wel kan i.p.v. niet meer kan.

Waarom willen we dit bereiken?

Informatie, advies & cliëntondersteuning zijn voor Geldermalsen activiteiten c.q. interventies die moeten bijdragen aan meer zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van haar inwoners.

Ook wil Geldermalsen een andere rol als gemeente vervullen. Ze wil een vangnet zijn voor de kwetsbare personen. Tegelijkertijd neemt ze de regierol om de inwoners te activeren, zodat zelfzorg ontstaat en een samenleving die voor elkaar zorgt. Ook daarop is de ondersteuning gericht: op het aanboren, inzetten en verstevigen van de competenties van haar inwoners dat zij zo lang mogelijk zelf verantwoordelijkheid houden en regie houden over het eigen leven.

Wat is daarvoor nodig?

De introductie van een brede gespreksvoering bij elke klant die zich meldt (of wordt aangemeld). De gespreksvoering vindt plaats bij de klant thuis, zo mogelijk in aanwezigheid van de mantelzorger. 'Het Gesprek' kan bestaan uit meerdere gesprekken, waarvoor een gemiddelde tijd ad 6,8 uur per klant staat (incl. rapportage en verdere administratie).

Dat betekent dat vanaf 2012 er meer capaciteit beschikbaar moet zijn aan gespreksvoerders en dat die capaciteit aan kernen (4 à 5) toebedeeld wordt.

Randvoorwaardelijk moeten de gespreksvoerders een gsm, een i-pad/laptop, scanner hebben voor de huisbezoeken. GWS 4-all moet ingericht worden voor de rapportages. De gespreksvoerders moeten bijgeschoold/opgeleid worden.

Middelen& dekking: nader invullen, zie Startnotitie Kanteling.

Wat zijn de risico's en kansen?

Kansen:

- In de komende jaren wordt de subsidieregeling aan de MEE-organisaties overgeheveld vanuit de AWBZ naar de Wmo. Daarmee krijgt Geldermalsen de mogelijkheid om haar cliëntondersteuning te verbreden naar andere doelgroepen; mensen met een beperking (verstandelijk, zintuigelijk, lichamelijk, autisme, ggz, e.d.).
- Vanaf 2013 wordt het eerste deel van de functie Begeleiding uit de AWBZ naar gemeenten gedecentraliseerd, en vanaf juli 2012 de nieuwe Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening. Dat betekent voor Geldermalsen dat als ze haar informatie, advies en cliëntondersteuning duurzaam en geïntegreerd in de dorpen heeft georganiseerd, ze al een behoorlijke infrastructuur heeft gelegd qua toegang tot welzijn en zorg voor deze nieuwe doelgroepen en werksoorten.

Risico's:

- De gespreksvoerders moeten voldoende geëquipeerd zijn om de gesprekken conform de Kanteling te voeren, opdat er enerzijds een hoogwaardig kwalitatief arrangement voor de klant is, waarbij deze gecompenseerd wordt in zijn/haar beperking. Anderzijds moet de gespreksvoerder mede zorg dragen voor het behalen van de financiële taakstelling middels het minder toekennen van individuele voorzieningen. Dat betekent dat er voldoende capaciteit in tijd en kwaliteit moet zijn bij de gespreksvoerders.
- De samenwerkingspartners, de uitvoerende partijen, in de keten Wmo-AWBZ rondom verschillende doelgroepen moeten dezelfde gekantelde boodschap brengen richting de klant, om zo het papa-mama effect te voorkomen. Dat betekent dat de uitvoerende instellingen voldoende kennis moeten hebben van de Kanteling, hun positie daarbinnen en ze moeten een positieve houding aannemen (commitment) en de boodschap geregeld uitdragen.

Prestatieveld 4 Ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers

Algemeen

De ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers wordt steeds belangrijker naarmate de Kanteling in de Wmo gestalte krijgt. Er wordt een steeds groter beroep gedaan op de inzet van mantelzorgers en vrijwilligers. De mantelzorger zal langer in beeld kunnen blijven, als er voldoende ondersteuning is om de mantelzorger indien nodig te ontlasten.

De ondersteuning voor mantelzorgers ziet er anders uit dan de ondersteuning van vrijwilligers. De inzet van vrijwilligers kan in 2 domeinen worden onderscheiden:

- Vrijwilligers die actief zijn in het verenigingsleven zorgen er ook voor dat andere mensen actief kunnen blijven en kunnen daarmee ook voorkomen dat mensen in een sociaal isolement terecht komen.
- Ondersteunend: klusjes voor mensen die het zelf niet (meer) kunnen, maar ook ondersteuning van de mantelzorgers in bepaalde mate (voor de ondersteuning van mantelzorgers zal daarnaast ook professionele inzet nodig zijn) of als maatje voor bijvoorbeeld jongeren.

Sinds 2003 bestaat binnen de gemeente het Steunpunt Vrijwilligers, dat naast de 'traditionele' taken van het vrijwilligersbeleid (bemiddelen van vraag en aanbod) een spilfunctie in het netwerk van partijen op het gebied van welzijn vervult.

Mantelzorgers doen het zorgen weliswaar vrijwillig, maar hebben hier niet voor gekozen. Hen overkomt hen. Vrijwilligers kiezen voor vrijwilligerswerk en bovendien voor het type vrijwilligerswerk. Het meldpunt informele zorg dat ook de ondersteuning van mantelzorgers verzorgt, geeft aan dat de behoefte van mantelzorgers vooral uitgaat naar emotionele steun en informatie, advies en begeleiding.

Wat willen we de komende 4 jaar bereiken op dit prestatieveld?

1. De komende 4 jaar moet ingezet worden op het vergroten van het potentieel aan vrijwilligers om aan de maatschappelijke vraag naar vrijwilligerswerk te kunnen blijven voldoen. Het accent bij de werving van vrijwilligers zal de komende vier jaar vooral ook gericht zijn op de jeugd (middels de maatschappelijke stages)
2. We willen de aantrekkelijkheid van het vrijwilligerswerk vergroten, o.a. door de regelgeving te vereenvoudigen en door naar vrijwilligers ook de komende jaren regelmatig onze waardering te laten blijken middels speciale evenementen.
3. De aandacht voor de mantelzorger moet in de komende 4 jaar vooral bij de tussenpersonen, zoals huisartsen en andere eerstelijns functionarissen vergroot worden. Ook bij werkgevers zal het belang van de aandacht voor mantelzorgers in het bedrijf aangegeven worden.
4. Mantelzorgers moeten bekend zijn met de ondersteuningsmogelijkheden en ook de vrijheid ervaren om hiernaar te vragen.
5. Overbelasting bij mantelzorgers moet zoveel mogelijk worden voorkomen.

Waarom willen we dit bereiken?

1. Voor de mensen die vrijwilligerswerk verrichten, is het belangrijk om actief te blijven en mensen te (blijven) ontmoeten. Voor het verenigingsleven zijn vrijwilligers van levensbelang. Zonder mensen die zich voor een vereniging inzetten kan een vereniging niet bestaan. En zonder vrijwilligers die mensen bezoeken en eventueel tevens klusjes voor hen doen, zou de professionele hulp onbetaalbaar worden.

2. Een van de obstakels waar vrijwilligers tegenaan lopen is de complexiteit van regelingen waaraan ook zij gebonden zijn. Omdat we vrijwilligers graag willen behouden is het een goede zaak om eens per jaar waardering uit te spreken voor deze mensen.
3. Mantelzorgers moeten de komende 4 jaar in beeld komen bij tussenpersonen en bijvoorbeeld werkgevers. Bedrijven zijn zich in de meeste gevallen niet bewust van het belang, dat het bedrijf heeft met het aandacht besteden aan de mantelzorgers.
4. Mantelzorgers kunnen gemakkelijk overbelast raken. In veel gevallen kan de cliënt bij het wegvallen van de mantelzorger niet langer meer thuis blijven wonen.
5. Door bijna alle beleidsterreinen heen is de term zelfredzaamheid en samen met je netwerk problemen aanpakken een rode draad in alle ontwikkelingen. De Eigen Kracht Conferentie is een instrument dat in alle mogelijke situaties een uitkomst kan bieden om problemen het hoofd te bieden of om erger te helpen voorkomen..

Wat is daarvoor nodig?

1. Lokaal samen met de externe partijen of in samenwerking met andere gemeenten uitvoeren van vrijwilligersprojecten . Het steunpunt Vrijwilligers is de trekker van deze activiteiten.
2. De gemeente levert een bijdrage aan het vrijwilligerswerk door het verstrekken van subsidies aan stichtingen en verenigingen die met vrijwilligers werken.
3. Continuëren van de (sub)regionale samenwerking van Geldermalsen, Culemborg en Tiel m.b.t. de mantelzorgondersteuning. In die samenwerking kan het project Werk & mantelzorg uitgevoerd worden. Hier is in 2011 een begin mee gemaakt met een brede conferentie. In (sub)regionaal verband kan ook de respijtzorg worden uitgebouwd.
4. Vergroten van de capaciteit van het meldpunt Informele zorg, te beginnen bij 10 uur per half 2012 en nog eens 10 uur in 2013, al naar gelang na evaluatie de behoefte blijkt (ten behoeve van de overheveling van de AWBZ naar de Wmo). Zie startnotitie Kanteling
5. Om overbelasting bij mantelzorgers te voorkomen wordt de Eigen Kracht Conferentie als instrument ingezet. De Eigen Kracht Conferentie gaat expliciet onderdeel uitmaken van het Wmo-gesprek. Zie startnotitie Kanteling.
6. Geldermalsen doet mee met een provinciale pilot, waarin het verenigingsleven bewust gemaakt wordt van de mogelijkheden om de mantelzorgers onder hun leden te ondersteunen om daarmee hun leden te kunnen behouden. Een project van Spectrum Gelderland, dat voor 90 % gefinancierd wordt door de provincie.
7. De gemeente Geldermalsen heeft voor de eigen organisatie de intentie (ondertekend) om mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid te gaan voeren. De bedrijven in Geldermalsen worden gestimuleerd om ook mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid te gaan voeren (ondersteund door de landelijke Stichting Werk & Mantelzorg)

Middelen en dekking;

zie startnotitie Kanteling

Vrijwilligersbeleid: € 60.000,-- jaarlijkse subsidie aan Welzijn Geldermalsen ten behoeve van het

Vrijwilligerssteunpunt. Dit bedrag maakt onderdeel uit van de jaarlijkse subsidie aan Welzijn Geldermalsen.

Maatschappelijke stage: € 25.172,-- jaarlijkse subsidie aan QWelzijn Geldermalsen ten behoeve van de

Maatschappelijke makelaarsfunctie.

Mantelzorgondersteuning: 46.000,- steunpunt mantelzorg in de huidige begroting. Uitbreiding voorgesteld in de startnotitie Kanteling

Wat zijn de risico's en kansen?

Kansen

De regionale samenwerking wordt in het RSP-project vanaf 2012 ingebracht, waardoor het een grotere kans van slagen heeft; hierdoor kunnen nog andere gemeenten zich aansluiten.

Een groter vrijwilligerspotentieel betekent meer mogelijkheden voor het verenigingsleven, kwantitatief en kwalitatief. En de maatschappelijke stage vergroot de maatschappelijke betrokkenheid van jongeren.

Ondersteuning van mantelzorgers vanuit verschillende invalshoeken voorkomt het sociaal isolement van deze mantelzorgers. Anderzijds kunnen mensen langer thuis blijven wonen; kunnen werkgevers hun werknemers langer behouden; en kunnen verenigingen hun leden langer behouden. Door hierop nu al te investeren, wordt er een goede basis gelegd voor de overheveling van de functie begeleiding vanuit de AWBZ

Risico's

Onvoldoende vrijwilligers om in te zetten. De inzet tot het vergroten van jeugdige vrijwilligers moet het bestand, dat nu ernstig vergrijsd op peil houden. Maatschappelijke stages moeten dus aantrekkelijk gemaakt worden om jeugdige vrijwilligers te werven en te behouden.

Bij niet uitbreiden van capaciteit van meldpunt informele zorg, zullen activiteiten niet kunnen worden uitgevoerd, wat gevolgen heeft voor de individuele mantelzorger en daarmee de cliënt. De kosten gaan ook hier voor de baten uit.

Prestatieveld 5 Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking

Algemeen

De gemeente zet zich in voor een belangrijke doelstelling van de WMO, namelijk het bevorderen van maatschappelijke participatie en sociale samenhang.

Dit prestatieveld gaat grofweg over twee begrippen: deelnemen (meedoen) en samenhang.

Daarvoor is het nodig om nieuwe manieren te vinden waarop mensen de betrokkenheid op elkaar actief kunnen uitdragen. Waar men vroeger als vanzelf van elkaars dagelijkse gemakken en ongemakken op de hoogte was en erop in kon gaan, zijn mensen nu druk met de eigen zaken en is de houding ook meer naar binnen gekeerd; en als er iets niet goed gaat, kijkt men naar de hulpverlening en de overheid. Daarmee is ook steeds meer de vrees ontstaan om hulp te bieden (niet mee bemoeien) en hulp te vragen (teken van zwakte). De opgave binnen de Wmo is om deze houding, die overigens (nog) niet bij iedereen zo is als hierboven beschreven (het gaat om een tendens), terug te draaien door voorzieningen te treffen en mensen te stimuleren de betrokkenheid op elkaar te vergroten.

Algemene doelstelling van het beleid

- het stimuleren van maatschappelijke participatie van inwoners door deelname aan werk en/of andere zinvolle activiteiten zoals vrijwilligerswerk.
- het ondersteunen van ouderen, mensen met een beperking en mensen met een psychisch probleem bij het volwaardig deelnemen aan de samenleving
- het inrichten van de openbare ruimte op een manier die sociale samenhang bevordert en obstakels voor participatie wegneemt.

Een van de belangrijkste instrumenten die de gemeente ten dienst staan bij het bevorderen van de sociale samenhang en maatschappelijke participatie is het verstrekken van subsidies.

Wat willen we de komende 4 jaar bereiken op dit prestatieveld?

1. Terugdringen van sociaal isolement. Ten eerste door beter inzicht te verkrijgen op de mensen die in een sociaal isolement leven en vervolgens te zorgen dat deze mensen hieruit raken of eruit geholpen worden.
2. Meer dan nu maken in de komende 4 jaar ouderen, mensen met een beperking en mensen met een psychisch probleem deel uit van de samenleving, zowel op het gebied van betaald en onbetaald werk als op het gebied van deelname aan verenigingen.
3. Stimuleren van ontmoeting: er zijn aantrekkelijke plaatsen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, en mensen worden gestimuleerd om ontmoetingsactiviteiten te organiseren en/of van ontmoetingsgelegenheden gebruik te maken.
4. Alle jongeren moeten waar mogelijk participeren in onderwijs/studie, (vrijwilligers-)werk en verenigingsleven.
5. Meer (langer) dan nu zijn mensen voldoende zelfredzaam om zelfstandig te kunnen blijven wonen door samen met de gesprekspartners in de Wmo (consulenten) ondersteuningsarrangementen samen te stellen.

6. De inwoners van de verschillende kernen dragen actief bij aan de leefbaarheid van hun dorp door het maken van eigen dorpsplannen.

Waarom willen we dit bereiken?

We willen dit bereiken omdat participatie en ontmoeting enerzijds en tijdige ondersteuning anderzijds van essentieel belang is voor het welzijn van mensen en de mate van welzijn (betrokkenheid op elkaar) bepalend is voor het terugdringen van de vraag professionele hulp. Met de resultaten wordt een kostenbesparing bereikt in de uitgaven van de individuele Wmo-voorzieningen.

Bij een terugtrekkende overheid hoort een grotere regie van mensen over hun eigen leven. Bovenstaande maatregelen ondersteunen het proces van meer regie krijgen/nemen over eigen leven en omgeving.

Bovendien vaart de samenleving er wel bij als zoveel mogelijk mensen een bijdrage leveren aan die samenleving.

Wat is daarvoor nodig?

1. In het kader van de Kanteling zullen verschillende algemene voorzieningen getroffen worden, zoals het creëren van ontmoeting, en het maken van slimme verbindingen.
 - a. Opbouwwerk/ buurtwerk. In de prestatieafspraken met Mozaïek Welzijndiensten (SCW) worden scherper dan voorheen opgenomen omstandigheden te creëren om inwoners van de gemeente anderen te laten ontmoeten met gelijke interesses en vaardigheden en actief deel te nemen aan de samenleving.
 - b. Ontmoeting speelt ook een rol bij sportactiviteiten en culturele vorming. De gemeente ondersteunt deze activiteiten door het verstrekken van subsidies. De openbare Bibliotheek Rivierenland wil een belangrijke rol spelen als ontmoetingsplaats voor de inwoners van Geldermalsen.
 - c. Het ouderenbeleid dient erop gericht te zijn ouderen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen en te laten participeren in de samenleving. In samenwerking met de Stichting Welzijn Geldermalsen zal het beleid en daarmee de prestatieafspraken op dit doel worden geformuleerd.
 - d. Tevens is het van groot belang dat de ouderwordende generatie zich voorbereid op de toekomst. Op het gebied van wonen is de gemeente gestart met het project "Opplussen van bestaande woningen", in samenwerking met Spectrum-Gelderland, Kleurrijk Wonen, de Stichting Welzijn Geldermalsen en Mozaïek Welzijnsdiensten. Hierin worden mensen gestimuleerd om de woning waarin zij graag willen (blijven) wonen geschikt te maken om in de (meer of minder nabije) toekomst toch comfortabel en veilig te wonen. Om het Opplussen uit te kunnen voeren, is het nodig om een communicatietraject te volgen, gericht op het informeren, adviseren en ondersteunen van bewoners.
2. Eigen Kracht Conferenties (zie ook hoofdstuk 4), waarbij het sociale netwerk van iemand wordt ingeschakeld om een gezamenlijk hulpplan voor een probleem te maken en uit te voeren, worden in voorkomende gevallen een integraal onderdeel van de ondersteuningsarrangementen binnen de Wmo.
3. De functie van ouderenadviseur wordt geëvalueerd, waarbij gekeken wordt naar een uitbreiding, c.q. verschuiving van de functie richting gespreksvoerder in het kader van de ondersteuningsarrangementen en/of begeleiding van woonconsulenten in het kader van het Opplusproject.
4. In de prestatieafspraken met het Jongerenopbouwwerk is opgenomen dat jongeren worden geactiveerd en waar nodig ondersteund doelen te formuleren en te bereiken en anderzijds maatschappelijk actief te zijn.

5. Combinatiefuncties

Ten behoeve van het doen participeren van jeugdigen op het gebied van sport en kunst en cultuur zijn combinatiefuncties gerealiseerd op de Brede scholen in Geldermalsen. Hiermee wordt beoogd kinderen zowel binnen als buitenschools de gelegenheid te geven te participeren in de samenleving. De combinatiefuncties zijn qua werkgeverschap ondergebracht bij Welzijn Geldermalsen en worden stapsgewijs ingevoerd op de scholen in Geldermalsen die de pretentie hebben Brede school te zijn dan wel te worden. De financiering geschiedt deels door het Rijk deels door de gemeente Geldermalsen in de vorm van cofinanciering

6. Gezondheidsbeleid en sport: bevorderen van gezondheid met aandacht voor Sociaal Economische Gezondheidsverschillen (SEGV). Terugdringen van SEGV en in het verlengde daarvan aansluiten op speerpunten uit regionale nota gezondheidsbeleid (overgewicht, roken, schadelijk alcohol gebruik, depressie, seksuele gezondheid) (zie regionale nota in ontwikkeling).

Aanpak determinanten voor SEGV en gezondheidsproblemen betekent:

- Aandacht voor onderwijsniveau (b.v. voorkomen van schooluitval)
- Aandacht voor fysieke omgeving (b.v. fitness ruimte in parken, veilige fiets en wandelpaden, goede sport faciliteiten op wijk en dorpsniveau, handhavingsbeleid, rookvrije school)
- Aandacht voor sociale omgeving (gezinssystemen, school- en werkomgeving, boet of kans kaart)
- Aandacht voor leefstijl: voeding, roken, bewegen, alcoholgebruik

7. Dorpsplannen. Het opstellen en werken met dorpsplannen zijn een belangrijke uitwerking van het bevorderen van de leefbaarheid in de verschillende kernen van de gemeente Geldermalsen. Met een dorpsplan wordt een toekomstvisie voor een dorp en haar buitengebied bedoeld. Dit dorpsplan is door en voor bewoners opgesteld en de thema's en prioriteiten worden dus ook door de bewoners aangegeven. Voor het opstellen van dorpsplannen is een startnotitie met kaders opgesteld en vastgesteld door college en raad. In de periode najaar 2011- voorjaar 2012 worden er drie pilots uitgevoerd in de dorpen Tricht, Enspijk en Rhenoy.'

8. Geriatisch netwerk. Zowel het Eerstelijnscentrum Tiel als het in ontwikkeling zijnde gezondheidscentrum Geldermalsen willen samenwerkingsafspraken voor de zorg voor ouderen beter vorm gaan geven, met het oog op de vergrijzing en de complexere zorg. Zij willen zodoende komen tot een (eerstelijns) geriatisch netwerk, waarin de samenwerkingsafspraken de basis vormen voor een langdurige inzet voor goede onderlinge afstemming tussen welzijn, thuiszorg, tweedelijnszorg en verpleegzorg. Dit netwerk is van belang voor het Kantelingsproces, omdat hierin de contacten met de huisartsen en andere eerstelijns functionarissen gestructureerd vorm gegeven kan worden.

In rivierenland bestaat een samenwerkingsverband tussen huisartsen, Ziekenhuis Rivierenland, Thuiszorg, 13 verzorgingshuizen, 3 verpleeghuizen en de Gelderse Roos Rivierenland (Transmuraal Zorgnetwerk Rivierenland). Van hieruit is een dementieprogramma gestart. De Stichting Welzijn Geldermalsen heeft hier al wel contacten mee, maar de welzijnsinstellingen moeten hier nog bij aangesloten worden om adequaat met signalen van dementie om te kunnen gaan.

9. Mantelzorgondersteuning, zie prestatieveld 4

Wat zijn de risico's en kansen?

Kansen

1. De kerken, die van oudsher meer ervaring hebben met de sociale cohesie, kunnen een belangrijke rol spelen bij de nieuwe manier van werken en het opsporen en activeren van niet participierenden.
2. Het inzetten van de EKC's heeft als neveneffect dat het sociale netwerk, dat wordt ingeschakeld om een probleem te helpen aanpakken, ook zelf de positieve uitwerking van de activiteit ervaart

Risico's

1. Mensen laten participeren kost tijd en geld, dat aan de voorkant uitgegeven moet worden. Dit brengt steeds het risico met zich mee, dat onbekend is of de investering ook loont.
2. Er zijn altijd mensen die hoe dan ook niet tot enige vorm van participatie zijn te bewegen. Deze mensen blijven afhankelijk van anderen en van voorzieningen.

Prestatieveld 6 Het bieden van ondersteuning, diensten en voorzieningen

In het huidige vigerende WMO beleidsplan zijn de volgende algemene doelstellingen opgenomen:

1. mensen met een beperking de mogelijkheden te bieden zelfstandig deel te nemen aan het maatschappelijk leven, hen in staat stellen een huishouden te voeren, zich te verplaatsen in en om de woning, zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel en medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan;
2. een integrale toegang te organiseren tot zoveel mogelijk vormen van zorg, ondersteuning, diensten, voorzieningen en vrijwillige hulp;
3. het beschikbaar stellen van toegankelijke en laagdrempelige informatie over maatschappelijke ondersteuning.

Ten behoeve van deze doelen zijn o.a. een aantal zaken in de afgelopen periode gerealiseerd.

Er is een steunpunt informele zorg/mantelzorg opgericht voor Geldermalsen. Er is een ouderenadviseur aangesteld, die naast directe advisering aan ouderen een groep vrijwillige ouderenadviseurs begeleidt en opleidt. Er is een integraal loket voor maatschappelijke ondersteuning ingericht. Van daaruit wordt naast de individuele voorzieningen van de oude Wvg binnen de Wmo hulp bij het huishouden verstrekt. Daarin zijn een aantal regelingen verwerkt, waaronder:

- keuzevrijheid tussen een voorziening in natura en een persoonsgebonden budget.
- het in huur verstrekken van alle voorzieningen die eerst in bruikleen werden verstrekt, waarbij een inkomensafhankelijke tegemoetkoming in de huurkosten wordt verstrekt.
- het heffen van eigen bijdragen en eigen betalingen voor alle verstrekte voorzieningen met uitzondering van rolstoelen.

In het kader van de Kanteling wordt het integrale Wmo-loket verder uitgebouwd en worden er alternatieve voorzieningen ingericht om enerzijds de cliënt beter te kunnen bedienen en anderzijds de bezuiniging en de steeds duurder wordende zorg te kunnen beheersen.

Wat willen wij met prestatieveld 6 de komende jaren bereiken

1. We willen inzoomen op het begrip "mensen met een beperking". Werkwijze en verstrekking van voorzieningen lijkt zich nu vnl. te richten op mensen met een lichamelijke en/of zintuiglijke beperking. Mensen met een psychische beperking verdienen in dit kader extra aandacht, temeer daar het herkennen van de beperking zelf en de gevolgen voor het deelnemen aan het maatschappelijk verkeer onderbelicht zijn gebleven tot nu toe. Maar beperkingen kunnen ook voortkomen uit: armoede, hoge schulden, een langdurige uitkering of laag opleidingsniveau. Kortom het uitdiepen van het begrip beperking verdient aandacht. Mogelijk betekent dit het ontwikkelen van andersoortige voorzieningen.
2. In 2012 wordt gestart met een gekantelde werkwijze. Er wordt niet meer gekeken naar het recht op een aangevraagde individuele voorziening, maar er wordt samen met de cliënt een plan (ondersteuningsarrangement) gemaakt om de cliënt te compenseren voor de ervaren beperking. Door te benadrukken wat iemand zelf nog kan, willen we bereiken dat iemand zoveel mogelijk de regie houdt over zijn eigen leven. Hiermee willen we de druk op de individuele voorzieningen verlichten.
3. Op termijn worden er minder aanvragen op Wmo-voorzieningen (woningaanpassingen) ingediend, omdat bewoners zelf preventieve maatregelen genomen hebben om hun woning comfortabeler en veiliger te maken. Bovendien kunnen mensen hierdoor langer in hun eigen woning (omgeving) blijven wonen, omdat

Senioren meer rekening houden met het ouder worden en het vanzelfsprekend vinden dat zij zelf noodzakelijke preventieve maatregelen nemen in hun woning.

Waarom willen wij dit bereiken?

Doordat er vooral veel individuele voorzieningen worden verstrekt worden de kosten onbeheersbaar. Met een toenemende vergrijzing wordt dit in de toekomst onbetaalbaar. Reden om preventieve maatregelen te nemen waarbij (naast het inzetten van de eigen mogelijkheden en die van hun sociale omgeving) veel goedkopere algemene en collectieve voorzieningen de zoveel duurdere individuele voorzieningen voor een groot deel moeten gaan vervangen.

Hiernaast wordt er met het 'Opplussen van woningen' bereikt dat eigenaar-bewoners in staat zijn om zelf hun woning preventief aan te passen en hierin niet op de gemeente zijn aangewezen. Als mensen zich meer realiseren dat zij zelf dit soort zaken kunnen beïnvloeden, m.a.w. zelf de regie houden over hun leven, blijven mensen ook langer vitaal en daarmee zelfredzaam.

Wat is daarvoor nodig ?

Een aantal maatregelen zijn nodig om de druk op de individuele voorzieningen te beperken: zie startnotitie

Kanteling

1. Het keukentafelgesprek: niet uitgaan van de beperking van iemand, maar van de mogelijkheden die iemand (nog) wel heeft om deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer. Van het vnl. gericht zijn op het verstrekken van individuele voorzieningen naar het gericht zijn op de vraag: 'wat is er nodig om deze cliënt goed te laten meedoen en hoe kan ik dit het best en goedkoopst organiseren?' Een ondersteuningsarrangement bestaat eruit, dat eerst gekeken wordt naar wat de persoon zelf kan, dan wat de omgeving kan betekenen, wat vervolgens door algemene voorzieningen en daarna door collectieve voorzieningen opgelost kan worden om uiteindelijk als sluitpost pas bij de individuele voorziening uit te komen. Voor het maken van een dergelijk ondersteuningsplan is meer tijd nodig dan voorheen, dus de consultants moeten meer tijd per cliënt (kunnen) besteden. (zie startnotitie Kanteling). Hier gaat het overigens niet alleen over Wmo-voorzieningen, maar ook over de aanpak van schuldhulpverlening en minimabeleid.
2. Verder is het nodig te onderzoeken/evalueren: welke voorzieningen/activiteiten staan ten dienste van de Kantelingsvisie of zijn met een geringe ombuiging richting deze visie te sturen. Uit de resultaten van het Klanttevredenheidsonderzoek 2011, dat in de vorm van een behoefteonderzoek onder ouderen is uitgezet enerzijds en in samenwerking met de welzijnsinstellingen anderzijds, zal worden bepaald hoe met bestaande en toekomstige activiteiten gewerkt kan gaan worden.
In de loop van deze periode zal uitgezocht gaan worden in hoeverre het wenselijk, c.q. nodig zal zijn de ondersteuners (Wmo-consultanten, ouderenadviseur, buurtwerkers, mantelzorgondersteuner, MEE-consultant e.d.) in de kernen te lokaliseren. Naar analogie van de zg. wijkteams, waar Kerkrade een goed voorbeeld van laat zien.
3. In het kader van de startnotitie van de Kanteling wordt gekeken naar:
 - a. de mogelijkheid van een collectieve was- en strijkservice, in samenwerking met Lander en het reïntegratiebeleid;
 - b. het gesprek door professionals naast de consultants: bijvoorbeeld een ouderenadviseur of een maatschappelijk werker heeft al contact met de cliënt en heeft ook al de nodige informatie. In dat geval kan een Wmo-gesprek door die professional veel efficiënter gevoerd worden.

- c. betere samenwerking met instanties die al gesprekken met cliënten voeren: als de praktijkondersteuner van de huisarts al een uitgebreid gesprek heeft gehad met een cliënt, is het niet zinvol als dit door een consulent opnieuw wordt gedaan, mits deze professional ook de Kantelingdoelen onderschrijft
- d. versterken van de Eigen Kracht conferenties, waarbij de regie bij de cliënt en de hulp bij de mensen uit de omgeving ligt; enz (zie startnotitie Kanteling).

Vervolgens moet adequaat en snel doorgepakt worden om een voldoende aanbod van voorzieningen, gericht op de nieuwe werkwijze, in huis te hebben. Om de geformuleerde doelstellingen te bereiken zou een en ander binnen een half jaar opgezet moeten zijn.

Wat zijn de kansen en risico's?

De belangrijkste kansen zijn:

De transitie van de Jeugdzorg, de begeleiding van de AWBZ, de wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening en de wet Werk & Bijstand vindt ongeveer gelijktijdig plaats. Door slimme verbindingen te maken kunnen we bijbehorende bezuinigingen opvangen. De motivatie om hierin te investeren wordt ook groter omdat de eventuele besparing ook bij de gemeente blijft en niet ten bate komt van de AWBZ.

De belangrijkste risico's zijn:

- zie de risico's bij prestatieveld 3
- onvoldoende vrijwilligers om in te zetten,
- onvoldoende medewerking van ketenpartners.

Bijlage prestatievelden 7, 8 en 9

Het bevorderen van de gezondheid

Openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ)

Het OGGZ-beleid wordt regionaal vormgegeven. Het beleid is er op gericht om mensen in ernstige probleemsituaties te ondersteunen in het weer opbouwen van een zelfstandig bestaan. De regio Rivierenland investeert niet alleen in preventie (het tegengaan van maatschappelijke uitval), maar ook in opvang en maatschappelijk herstel. Daartoe is een breed pakket van maatregelen opgezet:

Het Meldpunt Bijzondere Zorg registreert alle meldingen van ernstige overlast en zorg in de regio Rivierenland. Dit zijn vaak mensen met psychiatrische en/of verslavingsproblemen samen met andere problemen (zoals vervuiling), die vaak geen zorg meer hebben. Andere voorzieningen zijn:

- Een dagopvang Dak en Thuislozen inclusief een outreachende functie voor verwijzing naar tijdelijk plaatsen van dak- en thuislozen (uitvoering Arcuris/De Grift)
- Een winternachtopvang (2005-2006, 2006-2007) (uitvoering Arcuris/De Grift)
- Bemoeizorg (uitvoering Gelderse Roos Rivierenland)

Het nieuw vastgestelde uitvoeringsplan in Nijmegen heeft geen financiële verhoging tot gevolg. De negen regiogemeenten betalen voor beleidsondersteuning, een aantal taken van het meldpunt Bijzondere Zorg, de dagopvang en de nachtopvang bij vorst € 119.056, - per jaar. Daarnaast wordt een deel van de kosten door de centrumgemeente voor maatschappelijke opvang betaald (Nijmegen). Ook de woningcorporaties dragen financieel bij aan het Meldpunt Bijzondere Zorg en de nachtopvang bij vorst.

In regio Rivierenland is men van mening dat het inwonertal van de regio (215.000) en de geografische ligging (op grote afstand van centrumgemeenten als Nijmegen, Utrecht en Den Bosch) het noodzakelijk maken om het OGGZ/MO (Maatschappelijke Opvang) pakket uit te breiden, zodat er een aanbod is dat beter aansluit bij de actuele behoefte. Regio Rivierenland hanteert daarbij twee uitgangspunten:

1. Een samenhangend OGGZ-ketenaanbod

Met elkaar zorgdragen voor complexe, meervoudige probleemsituaties in de regio. Daarbij wil men voorkomen dat instellingen en/of medewerkers de 'hete aardappel' - door gebrek aan ketenzorg en sluitende werkafspraken - aan elkaar doorgeven. De Regio stelt de vraag van bevolking en cliënten en een samenhangend aanbod van instellingen centraal.

2. Een zelfgeregeld OGGZ-ketenaanbod

Gezien de omvang van de regio (215.000 inwoners) en door de grote geografische afstand tot bovenlokale OGGZ/MO-voorzieningen (in Nijmegen, Arnhem, Utrecht en Den Bosch) is er in Rivierenland een sterke behoefte aan een sober, maar afdoende MO/OGGZ pakket. De negen regiogemeenten van Rivierenland zijn hard op weg om die samen met diverse samenwerkingspartners te realiseren en zodoende 'in de regio de eigen broek op te houden'. Uitgangspunt is dat inwoners uit de regio die dak- en/of thuisloos worden, zoveel mogelijk passende preventie, zorg en dienstverlening in de directe nabijheid van de oorspronkelijke woonplaats ontvangen. Namelijk daar waar zij nog ankerpunten hebben op basis waarvan zij met de nodige ondersteuning weer een zo zelfstandig mogelijk bestaan kunnen opbouwen. Bekend is dat indien dak- en thuislozen gedwongen zijn om gebruik te maken van stedelijke opvangvoorzieningen elders, een dergelijke uitweg wordt bemoeilijkt.

Gezien de landelijk geregelde financieringsstructuur, beschikken de negen regiogemeenten echter over weinig financiële middelen ten aanzien van de OGGZ. Vandaar dat zij een dringend beroep willen doen op

de medefinanciering door centrumgemeente Nijmegen, de Provincie, het zorgkantoor en de woningcorporaties.

Om de genoemde doelstelling te behalen, bestaat al een uitgewerkt plan: *Uitvoeringsprogramma OGGZ/MO Rivierenland 2005-2007*. Dit programma is op 15 juni 2005 vastgesteld door de Stuurgroep OGGZ/MO Rivierenland. In de loop van 2007 wordt dit uitvoeringsplan geactualiseerd.

Verslavingsbeleid

Verslavingsbeleid valt niet onder OGGZ/MO-beleid in Rivierenland, maar is wel onderdeel van beleid en begroting van Regio Rivierenland. Ten aanzien van de verslavingszorg voert de Regio een eigenstandig beleid aanvullend op het beleid van de centrumgemeente. De Grift heeft een breed pakket van preventie en interventies op het gebied van verslaving, waarvoor Regio Rivierenland een substantiële subsidie verstrekt. Vanaf 2008 wordt het productenboek en de hoogte van de bijdrage van Regio Rivierenland opnieuw vastgesteld, in overleg en afstemming met centrumgemeente Nijmegen. De financiële middelen komen uitsluitend van centrumgemeente Nijmegen en de regiogemeenten. Momenteel hebben de gemeenten in regio Rivierenland een sterke behoefte aan meer inzicht in de prestaties, de producten van de verslavingszorg, zowel op het terrein van preventie als op het terrein van interventie.

Het bieden van vrouwenopvang en het bestrijden van huiselijk geweld

Algemene doelstelling van het beleid

De gemeente werkt aan het voorkomen en terugdringen van huiselijk geweld, door:

- in samenwerking met partners te zorgen dat geweld na constatering zo snel mogelijk stopt;
- de gevolgen van geweld voor slachtoffers te minimaliseren door een goed hulpaanbod;
- door snelle signalering, goede informatievoorziening en adequate doorgeleiding naar achterliggende voorzieningen recidive te voorkomen.

Algemeen

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het aanpakken van het maatschappelijke probleem huiselijk geweld. Gemeenten regisseren de keten van hulpverlening aan slachtoffers, getuigen én daders van huiselijk geweld. Omdat veel hulpverleningsorganisaties – zoals Vrouwenopvang, Bureau Jeugdzorg, Kairos (daderhulpverlening), maar ook politie en openbaar ministerie – op bovenlokaal of regionaal niveau zijn georganiseerd, krijgen in de praktijk vaak de centrumgemeenten of intergemeentelijke organisaties deze regierol toebedeeld voor de aanpak van huiselijk geweld. Nijmegen is voor de regio Gelderland-Zuid centrumgemeente voor de Maatschappelijke- en Vrouwenopvang. In die hoedanigheid neemt Nijmegen het voortouw bij het ontwikkelen van een regionale aanpak van huiselijk geweld. De gemeenten in de regio Rivierenland worden betrokken via het regionale portefeuillehoudersoverleg Volksgezondheid en Zorg.

Vrouwenopvang en bestrijding huiselijk geweld

Advies- en Steunpunten Huiselijk Geweld: de frontoffice

Een belangrijke voorziening bij het bestrijden van huiselijk geweld is het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld. Het Advies- en Steunpunt (fysiek ondergebracht bij Vrouwenopvang Hera in Nijmegen) is een loket, waar zowel slachtoffers, daders, getuigen als professionals in ieder geval telefonisch terecht kunnen voor informatie en ondersteuning in de vorm van deskundige adviezen, eerste gesprekken en doorverwijzing bij een feitelijke

situatie van huiselijk geweld. Het Advies- en steunpunt is voor alle groepen (slachtoffers, daders, getuigen en professionals) in de regio Gelderland-Zuid een eerste aanspreekpunt. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan een goede bereikbaarheid voor groepen waar extra aandacht voor vereist is (bijvoorbeeld allochtone vrouwen, maar ook ouderen).

De keuze voor een regionaal opererend Advies- en steunpunt front office in alleen Nijmegen is daarbij mede gebaseerd op het streven naar een zo efficiënt mogelijke inzet van personeel, materieel en kennis. Er is onderzocht of het mogelijk is om in de regio Gelderland –Zuid nog een tweede front office te openen, en wel in Tiel. Dit bleek – op dit moment – financieel niet haalbaar.

De backoffice in Rivierenland

Slachtoffers, getuigen en daders van huiselijk geweld kunnen voor de feitelijke hulpverlening voor een groot deel in de regio Rivierenland terecht. Bestaande hulpverleningsstructuren in de regio Rivierenland worden hiertoe afgestemd op het Advies- en steunpunt in Nijmegen. Dit proces wordt aangestuurd door de GGD. Deze is in de regio aangesteld als projectleider voor het thema huiselijk geweld, in samenwerking met de gemeente Tiel.

De aanpak van huiselijk geweld en de WMO

De rol die individuele gemeenten spelen in het beleid bestaat uit:

- bekendheid geven aan het bestaan van het Advies- en steunpunt in Nijmegen onder inwoners en instellingen in de gemeente;
- het bevorderen van signalering van huiselijk geweld door lokaal opererende professionals zoals leerkrachten, fysiotherapeuten en huisartsen;
- het bevorderen van de interne samenhang aanpak huiselijk geweld én het bevorderen van de samenhang met activiteiten van lokale (externe) partners en regionale faciliteiten.

Inzet provincie

Ook de provincie wil zich hard maken voor de aanpak van huiselijk geweld. Concreet wil de provincie één provinciaal telefoonnummer instellen voor huiselijk geweld. De provincie wacht daarbij af totdat meer duidelijkheid is over het Advies- en steunpunt in Nijmegen en de organisatie van de backoffice.

Politie en OM

Het Advies- en steunpunt en de bijbehorende backoffice richten zich vooral op de hulpverlening maar in het kader van de aanpak van huiselijk geweld speelt ook een strafrechtelijke aanpak door politie en justitie. Voor zowel de politie als justitie, het OM, geldt dat er landelijke beleidslijnen zijn ontwikkeld als het gaat om de strafrechtelijke aanpak van huiselijk geweld.

Beleid is dat de politie de verdachte terstond aanhoudt indien sprake is van een redelijk vermoeden van schuld bij een heterdaadsituatie. Verder worden alle gegevens in een als 'huiselijk geweld' geormerkt dossier vastgelegd. Het OM zal bewijsbare huiselijk-geweldzaken in beginsel altijd vervolgen. Ook als het slachtoffer dat aangifte heeft gedaan dit later wil terugdraaien.

Daderhulpverlening moet in een zo vroeg mogelijk stadium worden geïntegreerd in de strafrechtelijke aanpak van huiselijk geweld. Hiermee kan een duurzaam effectieve aanpak worden gerealiseerd.

Beleidsonderdelen	2006	2007	2008	2009
Maatschappelijke opvang				
Vrouwenopvang				
Bestrijden huiselijk geweld		6.320	6.340	6.400
<i>Verlavingsbeleid</i>				